

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Пантелеймонов А. В.

« ____ » _____ 2018р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ЛОГІКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 0305 Економіка та підприємництво _____

напрямок підготовки _____ 6.030501 Економічна теорія _____

вид дисципліни _____ за вибором _____

факультет _____ економічний _____

2018-2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

“22” червня 2018 року, протокол № 7

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Гриценко А.А., член кор. НАН України, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Протокол від “01” червня 2018 року № 10

Завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління

_____ Гриценко А.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Логіка економічного розвитку» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти напрям підготовки «Економічна теорія»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Предметом** вивчення навчальної дисципліни є причинно-наслідкові зв'язки, які виражають внутрішні закономірності розвитку економічних систем.

Метою викладання навчальної дисципліни є оволодіння знаннями про глибинні процеси економічного розвитку, найбільш загальні закони сходження по ступеням соціально-економічного прогресу, категорійними рядами як інструментом теоретико-методологічного пізнання сучасних економічних явищ.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів з сучасними підходами до розуміння логіки історичного розвитку;
- навчити за різноманітними економічними явищами і процесами знаходити певні тенденції і закономірності, що їх породжують;
- дати уявлення про основні категорійні ряди, які теоретично відтворюють логіку економічного розвитку;
- навчити давати оцінку сучасним соціально-економічним процесам в контексті співвідношення їх фундаментальних і актуальних засад

1.3. Кількість кредитів

На вивчення навчальної дисципліни відводиться - 3 кредити ECTS.

1.4. Загальна кількість годин

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>Нормативна</u> / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
четвертий	
Семестр	
восьмий	
Лекції	
8 год	
Практичні, семінарські заняття	
4 год	
Самостійна робота	
78 год	
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- сучасні погляди на закономірності економічного розвитку;
- методологічні принципи дослідження економічних систем;
- базові економічні структури і логіку їх розвитку;
- сучасні тенденції в реалізації загальноекономічної логіки розвитку.

вміти:

- за різноманітним економічним явищ і процесів знаходити загальні тенденції і закономірності;
- застосовувати в економічному аналізі категорійні ряди логіки економічного розвитку;
- оцінювати економічні явища у єдності логіко-історичного і актуально-прагматичного контекстів;
- виробляти рекомендації щодо впливу на економічні процеси у відповідних напрямках.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і методологія логіки економічного розвитку.

Економічна система і її структура. Економічні зміни і розвиток. Проблеми зміни економічної структури в процесі історичного розвитку суспільства. Необхідність пізнання внутрішньої логіки економічного розвитку.

Сходження від абстрактного до конкретного як метод теоретичного відтворення логіки економічного розвитку. Місце і роль дослідницьких операцій в процесі сходження від абстрактного до конкретного. Логічне відтворення конкретно-історичної системи економічних відносин. Метод сходження від абстрактного до конкретного і категорійні ряди політичної економії. Історичний розвиток економічної дійсності та закономірності відображення цього процесу в теоретичних системах.

Тема 2. Структура і логіка розвитку відносин власності. Суб'єкт, об'єкт і форма привласнення.

Продукт праці та його форми. Особливості привласнення матеріальних, духовних благ і здібностей. Користування, розпорядження та володіння. Опредметнення і розпредметнення. Відчуження, привласнення і власність. Фундаментальна і актуальна структури власності. Співвідношення економічного і правового змісту власності.

Тема 3. Структура і логіка розвитку способів виробництва.

Структура виробничих сил. Засоби виробництва та робоча сила. Знаряддева діяльність та споживання робочої сили. Праця і техніко-

технологічний процес виробництва. Виробництво як форма привласнення. Власність і спосіб виробництва.

Тема 4. Структура і логіка розвитку форм багатства.

Виробничі і невиробничі фонди. Вільний, необхідний та додатковий час. Суспільно-необхідний і природньо-необхідний час. Робочий і неробочий час. Необхідна і додаткова праця і продукт. Накопичення. Історичні форми багатства.

Тема 5. Логіка і розвиток економічної структури суспільства в процесі зміни його конкретно-історичних форм.

Спільно-розділена праця як вихідне виробниче відношення. Спільно-розділена і всезагальна праця. Історичні ступені розвитку економічної структури суспільства. Розвиток і зміна основ. Загальний закон економічного розвитку суспільства.

Тема 6. Особливості сучасного етапу розвитку економічної структури суспільства. Спільно-розділена праця і спільно-розділена власність.

Загальноекономічне і специфічне в структурі конкретно-історичної форми суспільства. Основна структурно-організаційна проблема ХХІ століття. Класичний і інверсійний типи розвитку. Структура ринкової трансформації.

Спільно-розділена праця і спільно-розділена власність. Форми спільно-розділеної власності в аграрному, індустріальному і постіндустріальному суспільстві. Акціонерне суспільство як форма реалізації спільно-розділеної власності. Спільно-розділена власність і проблеми трансформації відносин власності в Україні.

Тема 7. Сучасні теоретичні уявлення про вартість і гроші.

Розвиток форм обміну. Історичний процес пізнання вартості і грошей. Співвідношення маржиналістських підходів і трудовій теорії вартості. Соціально-часова теорія вартості. Представницька теорія грошей. Рефлексивна теорія ціни. Внутрішні та зовнішні, власні та вмінні функції грошей. Проблема стабільності грошової одиниці та інфляція. Концепція розгорнутого таргетування стабільності грошової одиниці. Інфляційне таргетування. Грошово-кредитна політика Національного банку і економічна політика Уряду України.

Тема 8. Економічна архітектоніка і динаміка.

Поняття архітектоніки. Закони архітектоніки. Закони статичності і закони динаміки. Інституційна і економічна архітектоніка. Ієрархія і мережеві структури в економіці. Глобалізація і локалізація. Ординарні, ієрархічні і мережеві блага, закономірності їх руху. Проблеми економічної архітектоніки в Україні і шляху їх рішення.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб.	ін д.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Політична економія як наука												
Тема 1	11	1				10						
Теми 2-4	32	3	1			28						
Теми 5	9	1				8						
Теми 6-7	26	2	2			22						
Тема 8	12	1	1			10						
Усього годин	90	8	4			78						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Структура і логіка розвитку відносин власності, способів виробництва і форм багатства	1
2	Розвиток форм обміну, вартості та грошей	2
3	Економічна архітектура і динаміка	1
	Разом	4

5. Теми для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і методологія логіки економічного розвитку	8
2	Структура і логіка розвитку відносин власності	12
3	Структура і логіка розвитку способів виробництва	12
4	Структура і логіка розвитку форм багатства	12
5	Логіка і розвиток економічної структури суспільства в процесі зміни його конкретно-історичних форм	6

6	Розвиток форм обміну	6
7	Сучасні теоретичні уявлення про вартість і гроші	14
8	Економічна архітектоніка і динаміка	8
		78

6. Методи контролю

1. Усне опитування на семінарських заняттях.
2. Оцінка уміння вести дискусію і аргументувати свою позицію.
3. Підсумковий залік.

Контроль рівня знань є невід'ємною складовою навчального процесу. Оцінювання знань студентів з дисципліни «Логіка економічного розвитку» враховує всі види занять, передбачених навчальним планом. Перевірка знань та навичок студентів проводиться за допомогою поточного, проміжного й підсумкового контролю.

Під час вивчення дисципліни «Логіка економічного розвитку» застосовуються наступні методи оцінювання знань:

- поточний контроль здійснюється на практичних заняттях під час рішення задач, розв'язання практичних завдань та кейсів;
- проміжний контроль здійснюється під час усних відповідей студентів.
- підсумковий контроль проводиться за допомогою проведення заліку та іспиту.

Результати семестрового заліку

- «зараховано» або «не зараховано», виводиться за сумою балів, набраних студентом протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного й проміжного контролю), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

7. Схема нарахування балів

Загальна сума	1 -5 теми	6-8 теми	Підсумковий залік
90-100	27-30	27-30	36-40
70-89	21-29	21-29	29-35
50-69	15-20	15-20	20-28

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Гриценко А.А. Институциональная политическая экономия: предмет, методология, содержание. – Saarbrucken: LAP LAMBERT Academic publishing, 2014. -516 с.
2. Гриценко А.А. Развитие форм обмена, стоимости и денег. – К.: Основа, 2005,- 192 с.
3. Институциональная архитектура и социально-экономическая динамика / Под ред. д-ра экон. наук. А.А.Гриценко. – Х.: Форт, 2008. – 928 с.
4. Иерархия и сети в институциональной архитектуре экономических систем/ Под ред. д-ра экон. наук. А.А.Гриценко. – К.: Ін-т экон. прогнозув., 2013. 580 с.

Допоміжна

1. Гриценко А.А. Архітектура економічної безпеки. – К.: Ін-т экон. прогнозув., 2017. – 224 с.
2. Гальчинський А.С. Економічна методологія. Логіка оновлення: Курс лекцій. – К.: «ФДЕФ-Україна», 2010. – 572.
3. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку.- К.: Ін-т економіки та прогнозув., 2009. – 864 с.

Методичне забезпечення

1. Програма курсу.
2. Список рекомендованої літератури.
4. Питання для підготовки до іспиту.
5. Індивідуальні завдання.
6. Екзаменаційні білети.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Джерела рекомендованої літератури;
2. Бібліотечний фонд кафедри, факультету та університету, інші наукові бібліотеки;
3. Сайти періодичних видань з економіки;
4. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. <http://www.bank.gov.ua/>
6. <http://www.worldbank.org/eca/russian/>
7. <http://www.mvf.su/>